

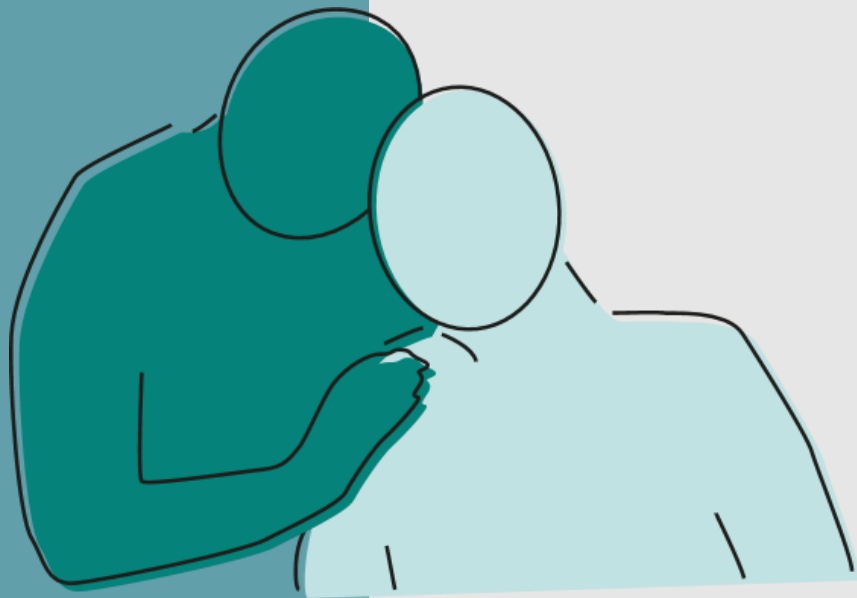
Wat zijn de behoeften van naasten?

1. Gezien worden en steun

2. Informatie

3. Goed contact met zorgverleners

4. Goede zorg voor de zieke

5. Samenwerken

6. Naaste zijn

7. Aansluiten bij normen en waarden

8. Zorg na overlijden

Oog voor Naasten en Nabestaanden

NAASTEN

ZORGVERLENERS

ORGANISATIES

OOG VOOR NAASTEN **Zorgen voor een ander én zorgen voor mijzelf**

1 Informatie

Als u thuis voor uw zieke naaste zorgt, heeft u te maken met verschillende zorgverleners. Bijvoorbeeld de huisarts, medewerkers van de verpleegzorg, fysiotherapeut of diëtist. Als uw naaste in een ziekenhuis of hospice ligt, zorgen vooral de zorgverleners voor uw naaste. Het is belangrijk dat de zorgverleners u vertellen hoe het gaat met de ziekte. U mag altijd om meer informatie of uitleg vragen.

2 Samenwerken

Samen vormt u met de zorgverleners een sterk team om goed voor uw naaste te zorgen. Als u thuis voor uw naaste zorgt kan dit zwaar zijn. Het vragen om hulp is daarom belangrijk.

3 In contact blijven

Misschien voelt u zich vaak meer zorgverlener dan kind, ouder, vriend of partner, dat is heel begrijpelijk. U kunt slecht vragen om meer ruimte te maken voor deze andere rollen.

4 Zorgen voor mijzelf

Veel mensen die zorgen voor een ander zetten de ziekte op nummer één en zichzelf op de tweede plek. Dit is begrijpelijk, maar toch is de zorg voor u ook belangrijk. U kunt er alleen voor een ander zijn als u zelf overredt blijft.

5 Begeleiding in de laatste fase

Hoe de ziekte van uw naaste verloopt is niet goed te voorspellen. Misschien heeft uw naaste nog een lange tijd te leven. Het kan ook zijn dat uw naaste steeds zieker wordt en steeds meer zorg nodig heeft. Er zijn mogelijkheden om begeleiding te krijgen bij deze fase.

Voor meer informatie: Scan onze QR code!

Naasten

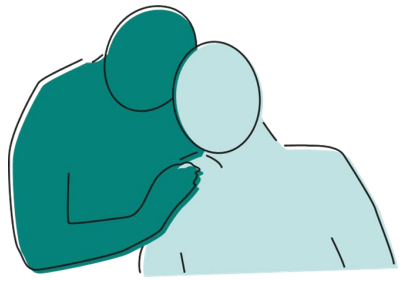
OOG VOOR NAASTEN

Handreiking voor zorgprofessionals en vrijwilligers

OOGVOORNAASTEN.NL

OOG VOOR NAASTEN!

Zorgverleners/vrijwilligers

OOG VOOR NAASTEN

Zorgen voor een ander én zorgen voor mijzelf

OOGVOORNAASTEN.NL of Scan onze QR code!

OOG VOOR NAASTEN

Bij het sterven van een familielid

OOGVOORNAASTEN.NL

OOG VOOR NAASTEN **Zorgverleners en vrijwilligers**

- Zie mij**
Vraag regelmatig hoe het gaat en wat belangrijk is voor de naaste in deze fase. Neem de tijd om te luisteren en eiken emotie.
- Vertel mij hoe het zit**
Geef informatie over het ziekteverloop en neem de tijd om overig zorgen en vragen te bespreken. Bied een vast aanpakpunt en blijf geduldig bij herhaling van dezelfde vragen.
- Werk samen met mij**
Eken de naaste als belangrijke samenwerkingspartner. Vraag wat naaste belangrijk vindt, berek ze bij veranderingen in de zorg en bespreek of en hoe ze willen bijdragen aan de zorg.
- Zie wie ik ben**
Besef dat ieder mens anders omgaat met ziekte en overlijden. Sluit daarbij aan.
- Wat kan ik aan het einde verwachten?**
Vertel over de stervensfase en wat naaste hiervan kunnen verwachten. Stem de informatie af op hun behoeften. Vraag wat voor de naaste en de patiënt belangrijk is voor het afscheid, zoals bepaalde rituelen.
- Hoe nu verder?**
Neem zelf het initiatief tot een nazorgproces. Vraag naar informatie over het rouwproces.
- Leren om oog te hebben voor naaste**
Besef dat goede palliatieve zorg ook bestaat uit zorgen voor naaste van mensen met een levensbedreigende ziekte of kwetsbaarheid. Het gaat niet alleen om zorg in de terminale fase.
- Samen oog hebben voor naaste**
Spreek onderling af per patiënt/bezoener welke taken welke taken van de zorg voor naaste op zich neemt.
- Goed voor jezelf zorgen**
Deel je positieve en negatieve ervaringen én je behoeften rond de zorg voor naaste met collega's. Spreek met elkaar af hoe jullie goed op elkaar kunnen letten.

Voor meer informatie: Scan onze QR code!

OOGVOORNAASTEN.NL

OOG VOOR NAASTEN! **Workshop 'De reis van de naaste'**

Stap 1: Bekijk de blauwe activiteitenkaartjes en bespreek met elkaar welke activiteiten jullie wel en niet uitvoeren. Leg de kaartjes die jullie wel uitvoeren in chronologische volgorde.

Stap 2: Bekijk de paarse behoeftenkaartjes. Kies met elkaar in totaal drie tot vijf behoeften uit die belangrijk zijn voor naaste, maar nog niet genoeg aandacht krijgen binnen jullie organisatie.

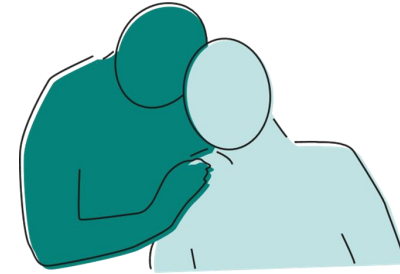
Stap 3: Schrijf voor elke behoefte op groene post-its wat er wel goed gaat in het tegengoelkomen van die behoeften, en op rode post-its wat er niet goed gaat. Ga na of de post-its te koppelen zijn aan een specifieke fase in de reis van naaste uit stap 1 en plak ze onder die activiteiten.

Stap 4: Schrijf op de gele post-its welke acties jullie kunnen ondernemen om de problemen (beschreven op de rode post-its uit stap 3) op te lossen. Ga na of jullie deze acties kunnen koppelen aan bepaalde activiteiten in de reis van naaste uit stap 1.

Organisatie

Implementatie bij 18 organisaties

 OOG VOOR NAASTEN!

Thuiszorg:

Marente
HWW
Woonzorg Flevoland
Zonzorg
Zorggroep Almere
Allerzorg

Hospice:

Wassenaar
Issoria
Alphen a/d Rijn en Nieuwkoop
Duin- en Bollenstreek
Xenia
Almere

Verpleeghuis:

WZH
De Zevenster
Welthuis

Ziekenhuis

Hagaziekenhuis
Zorgbrug
OLVG

Stap 1

Kiezen van team/
afdeling en project
team

Stap 2

Voorbereiden van
het ON2 traject

Stap 3

Reis van de naasten
workshop uitvoeren

Stap 4

Doelen en aanpak
opstellen

Stap 5

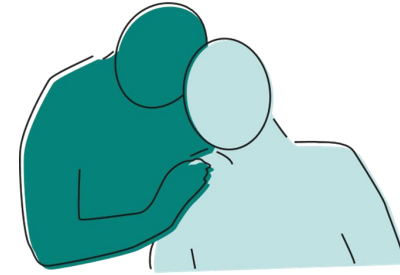
Presenteren van
doelen en aanpak
aan de afdeling

Stap 6

Plan uitvoeren en
evalueren: zorg voor
naasten verbeteren

Workshop 'De reis van de Naasten'

Maatwerk doelen o.a.:

- bieden van zorg na overlijden
- sociale kaart voor Naasten
- Aandacht voor naasten bij intake
- Betrekken naasten bij laatste zorg
- Inrichten van een familiekamer

En het kan ook klein zijn: Hoe is het nou met jou? Stel vragen, maak oogcontact.

Stap 1
Kiezen van team/
afdeling en project
team

Stap 2
Voorbereiden van
het ON2 traject

Stap 3
Reis van de naasten
workshop uitvoeren

Stap 4
Doelen en aanpak
opstellen

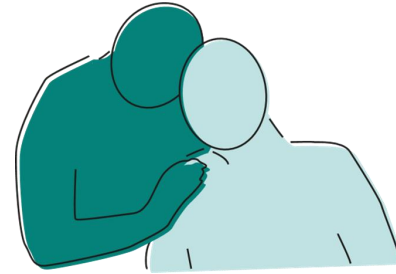
Stap 5
Presenteren van
doelen en aanpak
aan de afdeling

Stap 6
Plan uitvoeren en
evalueren: zorg voor
naasten verbeteren

Conclusies uit eindgesprekken ON2

- Levert o.a. op (in alle settings):
  - Toegenomen bewustzijn van belang naasten
  - Meer structuur in de zorg voor naasten
  - Zorg voor nabestaanden ingevoerd of versterkt
  - Toegenomen kennis en vaardigheden medewerkers
  - Betere collegiale samenwerking
- Bevorderend:
  - Sterk projectteam, steun management, onderlinge uitwisseling, eigen invulling kunnen geven.
- Belemmerend:
  - Timing, tijd, personeelsverloop, onvoldoende gespreksvaardigheden

 OOG VOOR NAASTEN!

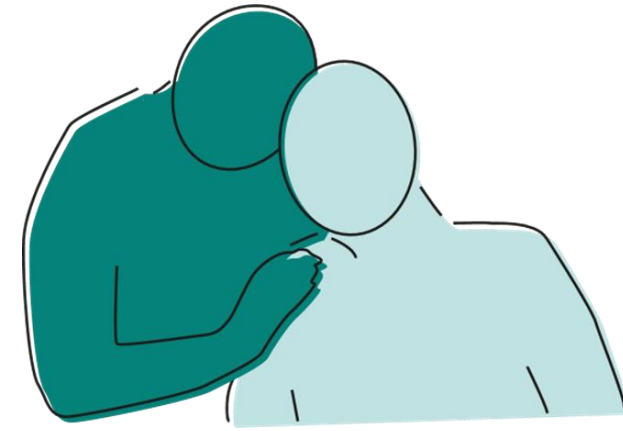
Quotes van deelnemers

We zijn meer naar families gaan luisteren. Het gevolg is minder agressie, wij laten meer los en de bezoekenregels zijn inmiddels veranderd. Het geeft veel meer rust op de afdeling. Families voelen zich meer gehoord, er is beter contact. (ziekenhuis)

Ik vond dat we het al heel goed deden in ons hospice. Ik ben verbaasd hoeveel er nog te winnen viel.

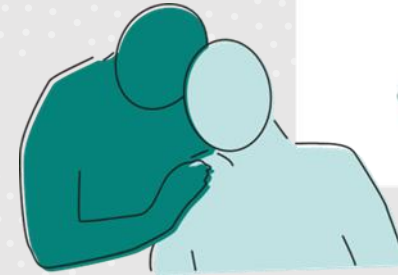
Ons team was overbelast en er waren interne spanningen. Door met kleine stapjes aan de gang te gaan met elkaar kwam er weer verbinding en werkplezier. Win-win. (verpleeghuis)

Nu we standaard de naasten bellen na overlijden van de patient, merken we hoe dat gewaardeerd wordt. En ook hoe fijn het is om feedback te krijgen en het af te sluiten (thuiszorg)

 OOG VOOR NAASTEN!

Geïnspireerd en wat nu?

**OOG VOOR
NAASTEN**

- Toolkit met materiaal beschikbaar op www.oogvoornaasten.nl
- Toegang tot leerwerkplatform PZNL om samen te leren en ontwikkelen rond ON2.

**Voor meer
informatie:
Scan onze
QR code!**

Wat kan ik morgen al doen?

Vraag een naaste:

- Wat motiveert jou als mantelzorgger?
- Waar loop jij tegenaan?
- Wat heb jij nodig om zelf overeind te kunnen blijven?

